

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ศึกษาต่อยอดจากงานวิจัยของโครงการ การศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดผลสำเร็จ ในการดำเนินงานกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต (วัดปายาง) ซึ่งจะศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และพื้นที่หมู่ที่ 5 ตำบลนาทราย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนในปัจจุบัน ชาวบ้านหมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่วจะประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูทำนา และขาดแคลนน้ำในการใช้ทำสวน ส่วนชาวบ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาทรายก็ประสบปัญหานี้เช่นกัน แต่ชาวบ้านหมู่ที่ 5 ของตำบลนาทรายก็สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยการสร้างนบดินกั้นน้ำเพื่อดันน้ำเข้าสู่ที่นาและที่สวนได้ เนื่องจากพื้นที่อยู่ติดกับลำคลองบ้านตาลซึ่งเป็นลำคลองขนาดใหญ่ แต่ก็เป็นการแก้ปัญหาชั่วคราวเท่านั้น ส่วนชาวบ้านหมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่วเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างจากลำคลองพอสมควร ในการทำงานก็ต้องทำให้สูงเพื่อดันน้ำเข้าสู่จุดวังม่วงได้ และคูส่งน้ำก็ตื้นเขิน น้ำไม่สามารถไหลผ่านได้ ชาวบ้านต้องใช้แรงงานและเวลาจำนวนมากที่จะขุดลอกคูส่งน้ำ เพื่อให้น้ำไหลเข้าสู่หมู่บ้านปายางได้

การศึกษานี้ได้ถอดบทเรียนของการจัดการน้ำทั้งในอดีตและปัจจุบัน, สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรน้ำรวมถึงแนวทางการจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านตามแบบสอบถาม การประชุมกลุ่มย่อยตามหมู่บ้าน (ร้านน้ำชา) การสัมภาษณ์คนเฒ่าคนแก่ การสำรวจเส้นทางน้ำและการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจากสถานที่ต่าง ๆ สำรวจเส้นทางน้ำ

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้หมู่บ้านทั้งสองหมู่บ้านมีน้ำใช้ตลอดทั้งปีก็คือการสร้างฝายกั้นน้ำแบบถาวร ซึ่งเมื่อกั้นฝายแบบถาวรแล้วชาวบ้านหมู่ที่ 5 ตำบลนาทรายก็จะมีน้ำใช้ตลอดปี ส่วนของหมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่วก็ต้องเพิ่มการก่อสร้างคูส่งน้ำแบบถาวรจากจุดวังม่วงเข้าสู่ห้วยหนองซอนเพื่อดันน้ำเข้าสู่หมู่บ้านปายาง